

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЕКОНОМІЧНІЙ НАУЦІ І ЗМІНА ПАРАДИГМИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

АНОТАЦІЯ. Дано характеристику суттєвих змін у зовнішньому середовищі функціонування української економіки із домінуванням факторів політичної дії та тиску загроз щодо національної та економічної безпеки країни. Доведено необхідність зміни парадигми управління економікою у всіх сферах діяльності з акцентуванням уваги на концентрації інтелектуальних та фінансових ресурсів на стратегічно важливих напрямках. Підкреслено актуальність зміни моделей планування бізнесу і контролю за фінансовими потоками на внутрішньому і закордонних ринках.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: розвиток економіки, економічна і національна безпека, інтелектуальні ресурси, концентрація ресурсів, зовнішні та внутрішні загрози, інновації

ANNOTATION. The characteristic of significant changes in the external environment, use of the Ukrainian economy from the dominance factor of political action and threats of pressure on national and economic security. The necessity of a paradigm shift in economic management in all areas with emphasis on the concentration of intellectual and financial resources in strategically important areas. Emphasized the relevance of changes in the business models of planning and control of financial flows in domestic and foreign markets

KEYWORDS: economic development, economic and national security, intellectual resources, concentration of resources, internal and external threats, innovation

Поглиблення соціально-політичної і фінансової кризи в Україні в 2014 р. диктує гостру необхідність докорінної зміни внутрішньої і зовнішньої політики розвитку національної економіки, що не може не накласти свій відбиток на всі сфери життєдіяльності суспільства. Економічна сфера, будучи системоутворюючою, з однієї сторони, є центром взаємодії різних типів капіталу — промислового, людського, інтелектуального, фінансового, маркетингового, а, з іншого боку, визначає нові сфери ефективної

реалізації потенціалу інноваційної підприємницької діяльності. Перед науковцями стоїть надважливе завдання — максимально сприяти залученню економічної науки, творчого потенціалу відомих вчених, молоді та суспільно-політичної думки, тобто науково-гуманітарного потенціалу України в пошуках адекватних відповідей на сучасні виклики, перед якими опинилася наша країна, і, як показують дії РФ щодо завоювання нових територій України і сфер впливу у Криму, — і все прогресивне людство.

Ефективна інтеграція економіки України в європейському економічному середовищі передбачає високу концентрацію інтелектуальних ресурсів на стратегічно важливих напрямках для формування конкурентних переваг і забезпечення інноваційного прориву. Для прикладу, в Грузії в процесі проведення соціально-економічних реформ, ініційованих президентом М. Саакашвілі, був створений спеціальний фонд під керівництвом Дж. Сороса, який створювався з коштів як зовнішніх донорів, так і грузинських бізнесменів. Це дозволило залучити в процеси реформування економіки цінний творчий людський капітал і фінансові ресурси. Позитивним є і досвід Вірменії, діаспора якої взяла на себе практично всі витрати на перепідготовку державних службовців за сучасними закордонними програмами.

У контексті наростаючої складності і динамічності соціального буття ідентичність людини перетворилася у значимий фактор соціально-політичних відносин і практик. Зокрема, персональна ідентичність стає особливим товарним ресурсом у формуванні політичного капіталу, в маркетингових стратегіях експансії закордонних ринків, тобто ресурсом «креативного виробництва», як важливої домінанти в суспільстві знань. Застосовуються витончені технології полювання «за мізками» — носіями інноваційних ідей та науково-технологічних ноу-хау.

Боротьба за політичне лідерство на світовій арені докорінно змінює розподіл продуктивних сил у національних економіках. Особливо це відчутно в реальному господарському житті України, де скорочуються життєві цикли діяльності підприємств не стільки під впливом НТП, скільки через причини розірвання угод з партнерами, згорання бізнесу українських компаній в раніше освоєних сегментах внутрішнього і зовнішнього ринків під тиском конкуренції та військових подій, що штучно створює середовище потенційних і реальних банкрутів у реальному і фінансовому секторах України. Це актуалізує проблему формування економічної безпеки країни та організації фундаментальних змін в моделях бізнес-планування товаровиробників.

Як засвідчує статистика, в національній економіці є незначні шанси на отримання так званого ефекту від масштабу виробництва в короткій перспективі, адже в середньому ВВП України становить приблизно \$ 200 млрд — це приблизно річна виручка від реалізації продукції компанії Chevron. Зміна основних закордонних лідерів на українському ринку, зокрема, вантажних транспортних засобів, повинна знайти адекватну реакцію в державних програмах стратегічного розвитку вітчизняного машинобудування та його ресурсного забезпечення, що стимулюватиме бізнес освоювати ці ніші: найбільший російський виробник вантажівок КамАЗ з початку 2014 р. припинив поставки в Україну і призупинив сертифікацію ряду автомобілів для українського ринку (такі ж дії прийняв і Мінський автозавод).

Вітчизняна практика засвідчила, на які високі ризики нашо-вхується національна економіка при відсутності реального механізму формування національної безпеки держави та альтернатив розвитку енергетики, при «урізанні» коштів на інноваційні проекти з модернізації національного виробництва і на створення інноваційних компаній з повним технологічним циклом виробництва, при свідомому руйнуванні чиновниками вищого ешелону державної влади фундаментальних засад розвитку ВПК України.

При стійкому простому відтворенні моделей застарілої економіки України (знос устаткування в промисловості більший 70% первинної вартості), високій тінізації економіки (НБУ виявив у березні 2014 р. 12 банків, які через конвертаційні центри «відмили» 142 млрд грн), домінуванні монопольно-олігархічних структур у стратегічно важливих галузях, орієнтації українського бізнесу на ГОСТИ країн СНД — економіка виявилася технічно та фінансово не підготовленою до впровадження європейських стандартів.

Якісні зміни в економіці неможливі без масштабного впровадження радикальних інновацій та адаптаційних моделей управління виробництвом при високій зростаючій динаміці трансакційних витрат вітчизняних підприємств на входження і/або вихід з раніше освоєних ринків, пов'язаних з коригуванням маркетингових стратегій, зміною умов угод із залучення позичкового капіталу, регулюванням і контролем матеріально-фінансових потоків. У такому контексті повинні розглядатися різні альтернативи щодо забезпечення стратегічних цілей і ресурсного забезпечення економіки з чітко вираженою національною ідеєю духовного і матеріального збагачення суспільства.